

عوامل جنگ موته

سال هفتم هجرت سپری گردید، و مسلمانان در پرتو پیمان حدیبیه توانستند ، بطور دستجمعی به زیارت خانه خدا (کعبه) بروند ، و در قلب حکومت بت پرستان ، شعارهای جانانه و تکان دهنده ای بنفع آئین یکتا پرستی بدهند ، تا آنجا که دلهای برخی از سرداران قریش را مانند خالد بن ولید ، و عمرو عاص ، و عثمان بن طلحه ، متوجه اسلام سازند ، چیزی نگذشت ، هر سه سردار ، به مدینه آمده ، و علاقه خود را به حضرت محمد (ص) و آئین وی ابراز داشتند ، و ارتباط خود را با حکومت مکه که اسکلتی بی روح از آن باقی مانده بود ، قطع نمایند (طبقات ابن سعد ۷ص ۳۹۴)

برخی از سیره نویسان ، اسلام خالد و یا عمرو عاص را در سال پنجم هجرت ضبط نموده اند ، ولی بطور مسلم اسلام آنها در سال هشتم بوده ، زیرا خالد در جنگ حدیبیه ، فرمانده قسمتی از سپاه قریش بوده ، و اسلام این دوسردار مقارن یکدیگر بوده است.

در اوائل سال هشتم که امنیت نسبی در بیشتر نقاط حجاز بوجود آمده بود ، و ندای توحید به بسیاری از نقاط گسترش یافته بود ، دیگر نفوذ یهود در شمال ، و حملات قریش در جنوب ، اسلام و مسلمانان را تهدید نمی کرد ، پیامبر بفکر افتاد که فشار دعوت خود را متوجه مرزنشینان شام کند ، و در قلوب مردمی که در آن روزها زیر سلطه قیصر روم بسر میبردند ، برای آئین اسلام جای باز کند ، برای همین منظور حارث عمیر «آزدی» را با نامه ای روانه دربار فرمانروای شام نمود ، و فرمانروای مطلق شامات در آنروز «حارث بن ابی شمر» غسانی بود که به دست نشاندگی از طرف قیصر حکومت داشت، سفیر پیامبر وارد شهرهای مرزی شام گردید ، و به راه پیمائی خود ادامه داد ، ولی «شرجیل» که فرماندار این قسمت از سرزمین بود ، از ورود سفیر آگاه گردید ، و او را در دهکده «موته» دستگیر نموده و باز جوئی کامل از او بعمل آورد ، سفیر اقرار کرد که حامل نامه ایست از ناحیه پیامبر اسلام به فرمانروای مطلق شامات یعنی حارث غسانی ، فرماندار برخلاف تمام اصول انسانی و جهانی که جان و خون سفیر در تمام نقاط جهان محترم است ، دستور داد دست و پای او را بسته ، و او را کشتند .

پیامبر از جنایت «شرجیل» آگاه گردید ، و از کشته شدن سفیر سخت ناراحت

شد، و مسلمانان را از این اعمال ناجوانمردانه آگاه ساخت، و مردم مسلمان را برای گرفتن انتقام از این زمامدار خودسر که حتی بدون کسب اجازه از مافوق خود سفیر اسلام را کشته بود، دعوت نمود

حادثه جانگدازتر

مقارن این جریان، حادثه جانگدازتری رخ داد، و تصمیم پیامبر را برای ادب کردن مرز نشینان شام که آزادی تبلیغ را از مبلغان اسلام سلب نموده، و ناجوانمردانه سفیر پیامبر و سپاه تبلیغ او را کشته بودند، جدی تر ساخت اینک جریان:

در ماه ربیع سال هشتم «کعب بن عمیر غفاری» از طرف پیامبر ماموریت یافت که با ۱۵ نفر که همگی به سلاح تبلیغ و تبشیر مجهز بودند، به سرزمین «ذات اطلاق» که در پشت «وادی القری» قرار گرفته بود، روانه شوند، و اهالی آنجا را به آئین یکتاپرستی و رسالت دعوت نمایند، سپاه تبلیغ در آن نقطه فرود آمدند، و با منطق نبر و مند و محکم اسلام آنان را به آئین یکتاپرستی دعوت نمودند، ناگهان با مخالفت شدید مردم روبرو شدند و همگی هدف حملات قرار گرفتند، سپاه تبلیغ خود را در محاصره جمعیت انبوهی دیدند، و جانانه از خود دفاع نمودند، و شهادت را بر ذلت و خواری ترجیح دادند، فقط یک نفر از آنها با بدن مجروح در میان کشتگان افتاده بود که نیمه شب از جای خود برخاست و راه مدینه را پیش گرفت، و جریان را بعرض پیامبر اسلام رسانید:

کشتن دستجمعی سپاه تبلیغ، و اعدام عده بیگناه اسلام سبب شد که در ماه جمادی فرمان جهاد صادر گردد، و سپاهی مرکب از سه هزار نفر برای سرکوبی یاغیان و مزاحمان تبلیغ اسلام اعزام شوند (طبقات ابن سعد ۲ ص ۱۲۸)

فرمان جهاد صادر گردید، در لشکرگاه مدینه «جرف» سه هزار شمشیرزن دور هم گرد آمدند، پیامبر اکرم، شخصاً به لشکرگاه آمد و بیاناتی ایراد نمود از آنجمله فرمود: به آن نقطه ای که سفیر اسلام را کشته اند، میروید و آنان را مجدداً به اسلام و آئین یکتاپرستی دعوت مینمائید، اگر اسلام آوردند، از خون سفیر صرف نظر مینمائید و در غیر اینصورت، از خدا کمک طلبیده و با آنان نبرد میکنید. هان ای سربازان اسلام بنام خدا جهاد کنید، دشمنان خدا و دشمنان خود را که در سرزمین شام بسر میبرند، ادب نمائید، به راهب و راهبه ها که در صومعه دور از غوغای اجتماع زندگی می کنند، متعرض نشوید، لانه های شیطان را که در مغز گروهی قرار گرفته با همین شمشیر، ویران سازید، زنان و کودکان، و پیران فرتوت را مکشید، هرگز نخل و درختی را نبرید، خانه ای را ویران ننمائید.

هان ای مجاهدان فرمانده سپاه پسرعم من جعفر بن ابیطالب است، و اگر

او آسیب دید، پرچم را «زید حارثه» بردارد و لشکر را هدایت کند، و اگر او کشته شد، فرمانده نیرو «عبدالله رواحه» است، و اگر او نیز آسیب دید، خود شما شخصی را بعنوان فرمانده کل قوا انتخاب نمایید، سپس دستور حرکت صادر گردید و خود پیامبر و گروهی از مسلمانان آنانرا تا نقطه «ثنیة الوادع» مشایعت نمود و در آنجا مشایعت کنندگان سربازان را وداع کرد و برسم سابق گفتند: **دفع الله عنکم و ردکم سالمین ، غانمین .** یعنی بخواست خدا صحیح و سالم و با غنائم جنگی باز گردید . ولی این رواحه که معاون دوم و یا فرمانده سوم نیرو بود در پاسخ آنان شعر زیر را خواند .

لکنی اسال الرحمان مغفرة و ضربة فرغ تقذف الزبدا (۱)

یعنی من از خدا امرزش میخواهم ، و ضربات وسیعی که کفهای خون از آن بیرون بریزد . (بخاری ص ۶۰ و طبقات ج ۲ ص ۱۲۸)
شما از این جمله می توانید اندازه قدرت ایمان و علاقه این فرمانده را نسبت به شهادت در راه خدا حدس بزنید، در این حالت دیدند این فرمانده شجاع میگرید، علت گریه را پرسیدند او چنین گفت: من هرگز علاقه ای به دنیا ندارم ولی شنیدم پیامبر اکرم آیه زیر را میخواند :

«وان منکم الاواردها کان علی ربك حتما مقضیا» : قضاء حتمی الهی بر این تعلق گرفته که همگی وارد دوزخ شوید (و افراد صالح از آنجا بسوی بهشت روانه شوند) ، ورود من به دوزخ قطعی است، ولی سرانجام ورود من روشن نیست که پس از ورود چگونه خواهد بود (سیره ابن هشام ص ۲ ص ۳۷)

اختلاف در باره فرمانده یکم

بسیاری از سیره نویسان مینویسند فرمانده یکم زید حارثه پسر خوانده پیامبر بود ، و جعفر و عبدالله به ترتیب معاونهای یکم و دوم او بودند ولی محققان شیعه برعکس این پندار ، فرمانده کل قوا را حضرت جعفر بن ابیطالب میدانند ، و دونفر دیگر یعنی زید و عبدالله را معاون یکم و دوم میشمارند کدام يك از این دو نظیر با حقیقت موافق است ؟ (شرح ابن ابی الحدید ص ۳ ص ۴۳)
شما می توانید از دو راه حقیقت را بجوئید .

۱- زید حارثه از نظر موقعیت اجتماعی و مراتب تقوایی و علمی ، همسنگ «جعفر طیار» نبود ، این تاثیر در اسد الغابه درباره جعفر مینویسد : او از نظر خلق و

۱- سپس بفاصله يك شعر دیگر ، چنین میگوید:

حتی یقال اذا مروا علی جسدی ارشده الله من غاز و قدرشدا
یعنی وقتی دیگران قبر و یا نعش بخاك آغشته مرا به بینند ، سربازی و جانبازی
مرا تحسین نموده و در حق من دعا کنند .

روحیات ، وقیافه واندام ، شباهت به پیامبر اسلام داشت پس از علی بفاصله کوتاهی به پیامبر اسلام ایمان آورد ، روزی ابوطالب علی را دید که در سمت راست پیامبر اسلام نماز میگزارد به فرزند خود جعفر گفت تو نیز در سمت چپ او (پیامبر) نماز بگزار .

او رئیس جمعیتی بود که برای حفظ آئین و مذهب خود ، خانه و زندگی را در مکه ترك گفتند ، و به فرمان پیامبر ، به سرزمین حبشه پناه بردند ، و سرپرست جمعیت ، جعفر با منطق محکم و نافذ خود قلب ، سلطان حبشه را به اسلام متوجه ساخته ، و باخواندن ، آیاتی از قرآن در باره حضرت مسیح و مادر وی مریم ، دروغگوئی نمایندگان قریش را که برای باز گردانیدن آنان به خاک حجاز ، به حبشه آمده بودند ، ثابت نمود . بطوری که سلطان حبشه حمایت خود را نسبت به پناهندگان آشکار ساخت ، و نمایندگان قریش از دربار خود راند .

او همان شخصیتی است که پیامبر از ورود او از حبشه در سر زمین خیبر اطلاع یافت ، و ۱۲ قدم به استقبال او رفت ، و دست در گردن او افکند ، و پیشانی او را بوسید ، و از شدت شوق سخت گریست و فرمود : نمیدانم بکدام يك از دو امر بیشتر سرورورزم ، آیا به قدوم شما از حبشه ، یا بفتح خیبر آنهم بدست برادرت علی .

او همان بزرگ مردیست که امیرمومنان از شجاعت و جوانمردی او پس از مرگش یاد می کند ، و علی (ع) شنید که عمروعاص با معاویه بیعت کرده ، و قرار گذاشته اند که اگر بر علی پیروز شوند ، حکومت مصر در اختیار عمرو باشد ، امیرمومنان از استماع این خبر ناراحت نشد ، و یادی از شجاعت عموی خود حمزه ، و برادرش جعفر ، نمود و فرمود: اگر این دونفر زنده بودند ، قریش (معاویه) ستاره پیروزی خود را بالای سر خود نمیدید (۱)

آیا با این صفات برجسته که قسمتی از آن نقل گردید ، عقل و خرد اجازه میدهد که پیامبر فرماندهی کل را به زید تفویض کند ، و جعفر را معاون یکم او قرار دهد .

۲- اشعاری که شعراء زبردست و توانای اسلام در سوک این فرماندهان سروده اند ، حاکی است که فرمانده کل جعفر بوده ، و معاونت مربوط به دونفر دیگر بوده است . حسان بن ثابت شاعر رسول خدا پس از رسیدن گزارش رقتبار مرگ فرماندهان قصیده ای سرود که متن آن در سیره ابن هشام مذکور است و او در این باره چنین میگوید :

فرماندهانی درنبرد «موته» یکی پس از دیگری کشته شدند ، غریق رحمت

۱- لوان عندی یا بن حرب جعفر ، او حمزة انقرم الهمام الازهر ،
رات قریش نجم لیل ظهرا - (صفین ابن مزاحم ص ۴۹)

خداوند شوند، آنان عبارتند از جعفر و زید و عبدالله که فاصله یکدیگر از عوامل مرگ استقبال نمودند (۱)

روشنترین آنها، قصیده کعب بن مالک است که در رسوک کشتگان مویه سروده و تصریح می‌کند که نخستین فرمانده جعفر بوده، و شاعر خود شاهد جریان دستور پیامبر بود که نخست امارت را به جعفر تفویض فرمود.

اذیهتدونی بجعفر و لوائه قدام اولهم فنعم الاول

یعنی: بیاد دارید موقعی که سربازان اسلام زیرلوی نخستین فرمانده یعنی جعفر بن ابیطالب قرار گرفتند، و بسوی جهاد حرکت نمودند و این سرود ها که در همان روزها گفته شده، و از دستبرد حوادث محفوظ مانده، زنده‌ترین و نیرومندترین گواه است، که آنچه سیره نویسان سنی در این باره نوشته‌اند، با حقیقت وفق نداده، و راویان آنرا برای یک سلسله منظورهای سیاسی که اینجا جای گفتن آنها نیست، جعل کرده، و نویسندگان سیره بی تحقیق آنها را وارد کرده‌اند. جای شگفت اینجا است، که ابن هشام با اینکه این قصائد را درج ۲ ص ۳۸۴-۳۸۷ نقل کرده مع‌الوصف - جعفر را معاون اول قلمداد نموده است.

(۱) فلا یبعدن الله قتلی تتابعوا بموتة منهم ذوالجناحین جعفر

وزید و عبدالله حین تتابعوا جمعیا و اسباب المنیته تخطر

چنانکه ملاحظه میفرمائید لفظ تتابعوا گواه زنده‌است که مرگ این سه فرمانده بدنبال یکدیگر بوده و نخست جعفر به شهادت رسیده است.

بقیه از صفحه ۳۵

موجب حقارت و سرشکستگی گردیده و توصیه می‌کند که دانشگاهها باید در اینموضوع مراقبت شدیدتری را برعهده بگیرند.

مکتب اسلام: فساد و تباهی نسل جوان غرب مسئله‌ای نیست که روزنامه‌ها و شایعه‌سازان آنرا جعل کرده باشند هم‌اکنون جامعه‌شناسان و بشردوستانی که هنوز با اصول اخلاقی پای‌بند هستند، شدت از وضع نابسامان موجود در غرب بویژه در مسئله آشفتنگی و هرج‌ومرج روابط جنسی، رنج می‌برند و بطور مکرر مفاصد ادامه‌یافته را گوشزد می‌کنند، زیرا فساد روابط جنسی مسئله‌ای نیست که مربوط بفرده باشد، بلکه جامعه رانیز در تباهی و فساد غوطه‌ور می‌سازد...

آیا در کشور های شرقی نباید از هم‌اکنون جلو این بی‌بند و باریها را

گرفت!